

НІ КОПОЛЬСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ

КОНКУРС «МАЙСТЕР РОКУ -2015» II тур

Методична розробка виховного заходу

Вид виховного заходу. Навчальний та пізнавальний

ТЕМА. *Роді наш красний, роді наш прекрасний*

Виховна мета заходу:

- *виховати гордість за свій рідний край;*
- *розвинути інтерес до людей, які їх оточують;*
- *привити повагу до старших*

Майстер виробничого навчання

Миролубова Я.І.

Нікополь

2015

Т е м а . Роде наш красний, роде наш прекрасний

Е П І Г Р А Ф : Народ, який не знає свого минулого, не має майбутнього”

М Е Т А :

- виховати гордість за свій рідний край,
- розвинути інтерес до людей, які їх оточують,
- привити повагу до старших.

Форма проведення заходу: словесна (розповідь)

Обладнання: портрет І.Ф. Фірцака - Кротона.

Х і д в и х о в н о ї г о д и н и

I. Організаційна частина

Вступне слово майстра виробничого навчання. Ми живемо з Вами в дуже цікавий час. Наша держава багата на природні копалини. Клімат сприяє розвитку сільського господарства. Але найбільше багатство нашої держави - це люди.

Назвіть, будь ласка, прізвища письменників, науковців, спортсменів, які прославили нашу державу.

А кого з іршавчан Ви знаєте?

Ерделі Адальбер (Іван Гриць) - художник.

Іван Попович - співак.

Степан Гіга - співак

Віктор Пинзеник - міністр фінансів,

Я думаю, що всім нам буде цікаво познайомитися з фактами і легендами про життя Івана Федоровича Фірцака -Кротона.

І так, що ж значить псевдонім „Кротон”?

1 версія:

В повісті „Кторон” письменник Антон Копинець намагався зняти завісу з цієї загадковості. Ось як він описує той епізод, коли зал заgrimів, закричав: „Кротон! Кро-тон!”

Що значить те слово - лише пані Герцфертговова знала. Подібне мав її коханий. Кажуть, то був дужий мужчина! Казковий! Пані довго жалкувала, що гостювала в Афінах усього два місяці... Обіцяла йому високу платню, аби йшов до її цирку замість Маклера. Та Кротоній не забажав покинути своєї батьківщини. Приємною музикою - спогадом звучить те її ім'я в її душі.

« Щось би подібне придумати Силі - не раз міркувала господарка цирку, - бо в нього дуже проста кличка. До того ж - слов'янська. Боже, чому ці люди не вигадують собі красивих прізвищ?»

2 версія:

Копинець намагається розшифрувати так: „Кротітель - по-чеськи приборкувач. І треба зберегти більше з того співучого прізвища.

Кротоній. Тим більше, що „Тон” - по - грецьки значить „напруження”

Еврика! А якщо об'єднати ці два слова, то вийде „Кротон”. Так в Афінах на афішах цирку біля Іванового імені з'явилося прізвисько - „Кротон”.

Зверсія

У французького скульптора Фальконет є дуже відома робота „Мілан Кротонський, якого пожирає лев”. Одразу задається питання: хто він, Мілон? І чому саме Кротонівський? Виявляється, Мілон з міста Кротон в Італії відзначався неабиякою силою. Одного разу він намірився, похваляючись, розчачнути руками величезний пень. І був покараний. Руку затиснуло, а коли на Мілона напав лев, то, хоч атлет і відбивався відчайдушно, вирватися з левових пазурів йому не вдалося. Саме найбільше напружену найдраматичнішу мить боротьби обирає для своєї скульптури Фальконе. Отож, все зрозуміло. Мова йде просилача з міста Кротон, якого увіковічив скульптор.

Втім, схожа історія трапилася і з Іванович дідом. Зібравшись далеко в ліс, старий зустрівся з ведмедем, інший на його місці перелякався б і дав знати ногам.

Та звір пересилив звіра. Можливо, про цю пригоду теж знала господарка цирку і дала „добро” на те, аби його онук став Кротоном, схожим на Мілона. А то - велика честь! А саме в Парижі зал і заgrimів: КРО-ТОН! КРО-ТОН”.

Миттєвості з життя унікальної людини Богатир Іван Фірцак заразом убивав бика. Він об’їздив 64 країни світу і опанував 14 мов.

Від Івана Федоровича глядачі були у захваті - на його грудях **МОЛОТОМ** розбивали каміння, у дубову дошку він долонею заганяв цвяхи, власноруч згинав залізну рейку і робив з неї „серце”, легко перемагав відомих у спортивному світі борців. Навіть виступав у ролі боксера, штангіста, тореадора.

І С Т О Р І Ї З Д И Т И Н С Т В А

1 історія

Народившись 1899 року в селі Білки, десята дитина Фірцаків уже з малих літ залучалась до сільської праці. Отож Іванко з шести років пастишив. Погнав одного дня корови на толоку, як почалася буря: блискало, гриміло так, що довелося вуха затуляти. Намокший від дощу хлопчик заснув під деревом і йому прийшов сон, нібито він стане силачем, найсильнішою людиною світу. Про своє сновидіння розказав удома батькові, мати на той час уже лежала у землі. Батько лишень лукаво усміхнувся на це і мовив: „Не дарма тебе няньо у травах та в кринично-кражаній воді з першого дня народження купав, усе може статися, синку”...

2 історія

Коли Іванкові пішов дев’ятий рік, старші взяли його з собою орати. На межі стояв камінь, та така глиба, що навіть дорослі не мали сили перекотити його. Узявся за цю справу дівчак і досить хутко переставив боввана у потрібне місце, чим і подивував великих. Саме тоді й приліпилося до нього прізвисько Іван-Сила.

Перевісники нерідко кепкували з нього, мовляв, у селі силач росте, старші були дещо обачливішими, міркували стосовно цього так: подивимося, що буде з Іванка.

3 історія

А ще розповідають, що коли Фірцаку йшов дванадцятий, то вборонив від вовка теличку. Сіроманець накинувся на тваринку, вискочивши із хащі але хлопчина був поруч, отож спершу ударив його палицею, відтак угамселив п’ястком по самому хребту. Той вишкірив зуби, але втекти не зміг. Виявилось, що хлопчина переламав лісового „гост`я” навпіл.

i

Подібних okazійних історій з Кротонового дитинства є й більше, та краян, Європу і світ Фірцак подивував згодом, коли його силу відчували суперники на рингу, коли свої симпатії йому висловили тисячі глядачів на циркових аренах.

Коли Івану Фірцаку сповнилося 18 років, разом з іншими односельцями подався на чужину у пошуках роботи. Кажуть, що за кордоном смачного хліба та дешевої ковбаси не буває. Як жилося Івану за кордоном?

1 історія. Життя за кордоном

Спершу опинився в Чехії, відтак були Іспанія, Америка, Канада, але обставини склалися так, що знову повернувся у Прагу. Працював у одного пана. Якось довелося вантажити у вагони мішки з пшеницею. Кротон один закидав їх зерном у кілька разів швидше, ніж виконували цю роботу доти вісім чоловік. Носив він не по одному, а по 4-5 мішків, а це цілих 300 кілограмів.

2 історія. Іспанія. Бик

Дружина Ружена Зікл та Іван організували свою трупу. Якось поїхали до Іспанії. Треба було мати ліцензію, тобто дозвіл на виступ. В одному з міст сказали, що видають такий документ, але щоби достеменно переконатися у справжній силі Фірцака, запропонували тому вийти на стадіон й поборотися з биком. Та ще й голіруч. Без усяких шоломів, амулетів, рапір тощо. Закарпатець тореадором ніколи не був, не вабила його й корида, але погодився на такий двобій, усвідомлюючи, зрештою, що може запросто стати жертвою цієї жорстокої - красивої гри. Міркував, схоже, що втратить самовладання, і тоді не він бика перемаже, а бик почикрижить тіло чи розпоре живіт і його можуть винести звідти на носилках. Без усякої там підготовки, ледь не у шароварах, вийшов назустріч розлюченому та роз'яченому бикові, який граючи вгорованою спиною та задравши догори хвіст, фукаючи й скошуючи червоними, як у збісного, очима землю, рвучи, тереблячи, дубонячи ногами пісок, мотаючи головою, умить кинувся на чоловіка. Глядачі завмерли, а циркач-витязь Іван випростався, вловив момент, вхопив бика за гриву і потягнув тварину на себе. Покрутив йому роги так, що їх хрускіт чувся далеко, а потім узяв і звалив його до землі, лишень ратиці блиснули. Ще й поніс тушу до ресторанної кухні, де бик, схоже, через певний час перетворився на котлети. Публіка нагородила переможця у цій церемонії оваціями, а влада видала дозвіл на виступи, та ще й безплатно.

3 історія. Авто.

Якось наприкінці тридцятих Фірцак і циркова група опинилися в одному з промислових гігантів Німеччини. Після вдалих виступів, схоже, родина дещо розжила грошима й для власних потреб вирішила придбати авто марки „Фольцваген” переступивши прохідну, власники показали силачу машину, ключі від якої мали вручити йому в урочистій обстановці. Кротон скося глянув на новеньке авто і кинув репліку, мовляв, я цю „бавку” візьму на плечі й винесу за прохідну. Хтось хихикнув з дивака, дехто інтригуючи поплескав його по плечу, мовляв, дивися, неборе, що говориш, бо слово - не горобець. Довідавшись про таку заяву Івана Фірцака, сюди навідалися навіть агенти і сам власник фірми. Послухали *і* ще раз закарпатця, а потім кажуть: „Добре, хай буде, як кажеш, якщо винесеш цю автівку на собі, ми її тобі подаруємо, ще й доплатимо половину її вартості. Коли ж не вдасться тобі цього зробити, то сплачуєш нам повну ціну та ще половину від неї.”, вдарили по рукам. Фірцак попрохав, аби принесли йому велетенську ковдру, канати тощо. Акуратно перев'язавши ними авто, кротон поклав її па свої могутні плечі і поніс машину до брами і далі за заводську

прохідну. Йшов із тягарем досить прудко, ноги під ним не підкошувалися, і, що цікаво, відніс авто на собі аж за цілих 50 метрів від воріт. Публіка була шокована, одні тисли й обнімали силача, другі стояли, немов укопані, не вірили, що таке може бути в дійсності. Власник автомобільного гіганта під оплески присутніх вручив Кротону ключі від машини та відповідні документи, і розпорядився, аби йому видали чек на половину суми від вартості автомобіля.

У житті Кротон був простаком, своєрідним аскетом тобто звичайнісіньким сільським чоловіком. Його поважали всі у рідному селі.

За „біленьку” пробігти 200 метрів

Іван Федорович подорожував по світу і дуже рідко бував дома. Але, коли він уже бував у Білках, то це було свято всієї дітвори.

Бувало, вийде на вулицю в Телятинцях (присіло села Білки), а дітворі з усієї вулиці біля нього. Хлопчики і дівчатка обступлять силача і чекають на солодкі гостинці. Але коли солодощів у Івана Федоровича не було, то він давав заробити на цукерки.

Перед галасливим гуртом визначав завдання: пробігти від хати до хреста. І всім учасникам цього пробігу Кротон давав „біленьку”(20 чеських галерів). Монети були білі, зроблені з нікелю, але бувало й так, що він повну жменю монет підкине у повітря, хто схопив - те його.

Звичайно, що дітворі в таких змаганнях забруднювала одяг, руки. В такому випадку Іван Федорович давав нове завдання, яке теж нагороджувалося монетами - необхідно було добігти до річки, вмитись і повернутись до нього за нагородою. Кожен отримував з рук силача по „біленькій”.

Кротон вважав, що діти повинні гратись в рухливій грі. „Рух - це життя”, - не раз повторював він. А тому його діти були спортсменами.

Найсильніший чоловік Білок

Ранньою весною, коли ґрунтові дороги ще не висихали від снігової води, селяни Білок вивозили гній на поле. Вивозили хто волами, хто кінями, а деякі й тачкою. Але на одному місці, де ґрунтову дорогу перетинала борозда, виникла велика яма.

Спереду йшов віз, запряжений кінями, за ним - такий же віз, запряжений волами. І обидва застряли в цій ямі. Били господарі свою худобину і різками і батогами, але вози з місця ре зрушили. Тоді запрягли до одного воза і воли, і коні. Але й так вози з ями не вийшли.

А тут Кротон.

- Що ви б'єте, знущаетесь з худоби? Це великий гріх, - розгнівано сказав Іван Федорович.

Селяни не чекали цієї зустрічі і розгубились,

- Бери, Петре, в руки дяплови, а я мало поможу, - сказав силач.

Натиснув Іван Федорович на віз і він вийшов з ями. Другий віз із волами теж був винесений на рівне місце.

Так Кротон виявився сильнішим за пару волів і коней. Про це заговорило усе село. Кротон - сильний чоловік.

На чолі народної дружини

У середині шістдесятих років відділ внутрішніх справ райвиконкому був значно скорочений. В селах дільничних міліціонерів не було. Охорона громадського порядку була покладена на добровільні народні дружини.

В Білках народну дружину очолив Іван Федорович. Із своїми обов'язками керівника народної дружини він справлявся чесно. В селі трапився один випадок.

Якось із сусіднього села в сільську „Чайну” зайшла людина напідпитку, яка непристойно висловлювалася на адресу буфетника. Причина була в тому, що той п'яному не наливав сто грамів.

Кротон, який обідав у „Чайній” , підсунув дебоширу пиво і бажані сто грамів. Але той ще більше почав кричати і навіть перекидати столи.

Тоді Іван Федорович широкими і могутніми долонями перетис в поясі хулїгана, виніс на вулицю і своїми руками зробив веретено.

У п'яниці зовсім голова закрутилась. Його було проставлено сидіти біля стіни і той, вийшовши із шокового стану, попросив вибачення у силача.

Як Кротон залишився без призу

Івана Федорович, як великого спортсмена завжди запрошували на сільські спортивні змагання, де виступав у командах гирьовиків та важкоатлетів. Звичайно, що підключився він до змагань на заключному етапі.

Але він ставив таку умову:

- Ніяких рекордів бити не буду, але підніму гирю в 10 раз більшу, а штангу на 10 кілограмів важчу ніж переможець.

Змагання проходили на помості обласного центру і Кротон, і ми і сподівалися зайняв перше місце серед гирьовиків і штангістів. При підбитті підсумків керівництво товариства нагородило його призом. Йому вручили спортивний костюм і боксерські рукавиці.

- Костюм, - заявив він, - передаю синові Мілану, а боксерські рукавиці тут же при примірці лопнули.

- Товаришу голово, - звернувся Іван Федорович, - не смійтесь з мене, а вишліть мені справжні рукавиці на мої руки.

Так і було. Через два тижні товариство „Колгоспник” отримало посилку з рукавицями які і було йому вручено.

Вечеря з пригородою

Повертаючись із змагань з Ужгорода , команда зайшла в одну їдальню повечеряти. Але завідувача їдальнею і буфетниця категорично відмовилась обслужити спортсменів, бо збиралась зачиняти двері.

Кротон вмить на очах скрутив замкову рафу в спіраль, а сам сів за стіл.

- Попробуйте тепер закрити, - промовив він.

Жінки захвилювались, але швидко отямилась, зрозуміли, що перед ними силач. Вибачились і всій команді дали вечерю.

А Кротон тим часом розігнув замкову рафу. приміряв її до замка, і попросив пробачення. Подякував жінкам за вечерю.

А команда вкотре з перемогою повернулася додому.

Костюм від галичанок

В Івано-Франківську проходили змагання спортсменів-важкоатлетів. Закарпатці із-за якихось причин запізнилися, до того ж виявилось, що у Кротона нема із собою спортивної форми, а лише артистичний одяг. Кинулися по крамницях, але пошуки не увінчалися успіхом, потрібного розміру не було. Під самий вечір вдалися до послуг майстринь одного з ательє. Кравчині зняли мірку й досить швидко виконали прохання нашого колоритного замовника. Не довго думаючи як віддячитися за таку послугу, Кротон взяв кравчиню на свою долоню-лапу, підняв її до самої стелі і на очах у всього колективу закружляв у танці. Хтось приніс коромисло. Фірцак посадив на нього трьох молодичок з одного боку, трьох з другого і під радісні вигуки та оплески почав ними по майстерні. Словом, влаштував для дівчат і жінок своєрідне „чортове колесо”. До речі, перемиг годі не тільки закарпатець але й уся команда. А костюм від галичанок довго нагадував йому про ту поїздку. Кротон любив „пограти” на публіці своїми мускулами і коли грали гранди-біцепси тої миті він був схожий на геракла. і нагадував, коли є сила, її треба тренувати.

Циркові номери

Ще й нині люди старшого покоління пригадують карколомні та неймовірно - фантастичні епізоди й сюжети його циркових програм. А коронні номери мали конкретні назви, приміром „Зуби мамонта”, „Людина під машиною”, „Вітязь у тигровій шкурі”, „Міць однієї руки”, „Ніс, міцніший за крицю” тощо, закарпатська челядь слухала свого кумира, а він умів оповідати. Завжди, починаючи той чи інший номер, робив своєрідний екскурс у минуле, розповідав якусь забавну історію чи трапунок із своєї унікальної та багатой на події біографії. Бувало, що такими словами анонсував свою програму: «Народився в Білках, під солом'яною стріхою, у бідній родині». Самі знаєте, як раніше було: кому батьки дали вроду, кому багату спадщину, а мені - силу. Та була одна біда: де сила - там і здоров'я, а де здоров'я - там і добрий шлунок, великий апетит. Не радувало мого нянька те, що я харчів не перебирав і багато їв. У бідній хижі легше прогодувати одного дітвака, а коли їх аж десятеро... І от одного разу й каже мені батько: „Іди, Іванку, у світ широкий. Може на твої сильні руки й робота якась знайдеться”.

Кротон - це наша слава, гордість усього Закарпаття, всієї незалежної України. ***Пронесемо ж його богатирський дух, кріп ось, гарт у наступні покоління. Гадаю, ми варті того, щоб знати про найсильнішу людину планети минулого століття, щоб пам'ятати тріумфальну ходу цього легендарного велетня-чоловіка.***